

รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ

The Patterns of Digital Media Affecting the Elderly

วันที่ได้รับบทความ 30 ตุลาคม 2563

โสภัทร นาสวัสดิ์*

วันที่แก้ไขบทความ 19 เมษายน 2564

Sopat Nasawat

วันที่ตอบรับบทความ 25 เมษายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methodology research) โดยมีรูปแบบการศึกษาวิจัย 2 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ร่วมสนทนา จำนวน 6 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ศึกษาผลของการใช้สื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม และคำตอบจากการสนทนากลุ่ม

* อาจารย์ประจำหลักสูตรสื่อดิจิทัลและการสร้างสรรค์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 02 954 7300 ต่อ 454
e-mail : popnaja@hotmail.com (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
Lecturer, Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University, Bangkok Thailand
Telephone: 02 954 7300 ext. 454 (Ed.D. Srinakharinwirot University)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีรูปแบบการใช้สื่อที่วิถีดิจิทัลและใช้แอปพลิเคชันไลน์ มากที่สุด โดยใช้เพื่อติดตามข่าวสาร ติดต่อสื่อสาร และความบันเทิงตามลำดับ การสืบค้นข้อมูลที่นิยมมากที่สุดคือ Google โดยมีการเข้าถึงโซเชียลมีเดียผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด ผลของการใช้สื่อดิจิทัล พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความบันเทิง มากที่สุด นอกจากนั้นยังได้รับข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสาร และประโยชน์จากการใช้สื่อดิจิทัล ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลในระดับมาก โดยผลกระทบจากสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลมีมากที่สุด รองลงมาคือโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ต โดยผลกระทบของสื่อดิจิทัลต่อผู้สูงอายุคือ ได้รับข้อมูลได้ง่าย ทันสมัย รวดเร็ว และได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานจากการใช้สื่อดิจิทัล

คำสำคัญ: รูปแบบ / สื่อดิจิทัล / ผู้สูงอายุ / ผลกระทบ

Abstract

The research is “The Patterns of Digital Media Affecting the Elderly” that is a mixed research (Mixed Methodology research) with 2 types of research studies: quantitative research and survey research the quantitative research using questionnaire by sampling data from 200 respondents and the qualitative research using by the Focus Group method with 6 participants, the objective was to study the patterns of digital media affecting the elderly. Study the effects of digital media on the elderly. And to study the satisfaction of using digital media among the elderly By analyzing data from questionnaires And answers from focus group.

The research found that The elderly had the most use of digital TV and line application as much as possible, using it to keep up with the news. Communicate and entertainment respectively The most popular search engine is Google, with access to social media. Through most mobile phones The effect of digital media It was found that the elderly used digital media for entertainment most.

In addition, it also received information. Communication and the benefits from the use of digital media The elderly had a high level of satisfaction using digital media. With the greatest impact from digital television media Followed by mobile phones and the Internet. The impact of digital media for the elderly are Getting information is easy, up to date, fast and enjoyable and have fun from using digital media.

Keywords: Patterns / Digital Media / Elderly / Affecting

บทนำ

ความสำคัญหรือความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า หลังจากปี 2552 ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน และในปีพ.ศ. 2560 จะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการลดภาวะเจริญพันธ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่อง

ของระดับการตายของประชากร (มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ, 2558)

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 ครั้งที่ผ่านมาพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปีพ.ศ.2537 มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ร้อยละ 10.7 ร้อยละ 12.2 ในปีพ.ศ.2545, 2550 และ 2554 ตามลำดับ ผลการสำรวจครั้งนี้พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด ชายร้อยละ 13.8 และหญิงร้อยละ 16.1 จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10,014,705 คน เป็นชาย 4,514,815 คน และหญิง 5,499,890 คน หรือคิดเป็นชายร้อยละ 45.1 และหญิงร้อยละ 54.9 ของผู้สูงอายุทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

ประเทศไทยเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับ โดยเมื่อมีคนแก่หรือคนชรามากขึ้น สัดส่วนคนทำงานลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ได้ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงานไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพ เป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสุขภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัว (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556)

ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ ปัจจุบันใช้เวลาพักผ่อนประจำวันมากกว่าครึ่งวันเพื่อที่จะอยู่หน้าจอส่วนใหญ่เพื่อดูทีวีหรือวิดีโอ ซึ่งใช้เวลาอยู่หน้าจอเพิ่มขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่ในยุค 60 70 80 ขึ้นไป และการเพิ่มขึ้นนั้นชัดเจนในทุกเพศและระดับการศึกษา ในขณะที่เดียวกันเวลาที่ผู้สูงอายุเหล่านี้ได้ใช้เวลาไปกับกิจกรรมสันทนาการอื่น ๆ เช่นการอ่านหนังสือหรือการเข้าสังคมได้ลดลง

เล็กน้อย นั้นหมายความว่าผู้สูงอายุ มีเวลาในการใช้สื่ออย่างมาก ในแต่ละวัน (Jafrey. 2019)

สื่อดิจิทัล กลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในปัจจุบัน อีเมล เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ เมสเซ็นเจอร์ วอทส์แอป ถูกนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ส่งไฟล์เอกสาร แชร์ไฟล์ภาพให้กันแทนการส่งจดหมายทางไปรษณีย์ (บริการส่งจดหมายทางไปรษณีย์คงจะเลิกไปในที่สุด แบบเดียวกับโทรเลข) โซเชียลเน็ตเวิร์กกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาและติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อนเก่า สมาชิกในครอบครัว เพื่อนที่อยู่คนละมุมโลก และอีกหลายชีวิตได้กลับมาพบกันอีกครั้งบนโลกออนไลน์ ได้พูดคุยสนทนากันสด ๆ ผ่านแอปพลิเคชันที่พัฒนามาอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นการย่อโลกทั้งใบให้แคบลงเพียงปลายนิ้วสัมผัส ทำให้คนทุกเพศทุกวัยสัมผัสถึงความอímเอมใจ ทุกครั้งที่ได้พบปะพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนเรื่องราวที่แสนประทับใจ เป็นการชุบชีวิตให้มีชีวาอีก แต่มีข้อแม้ว่าผู้สูงอายุต้องสนใจที่จะเรียนรู้และทำให้เป็น แม้ว่าเทคโนโลยีจะเต็มเต็มอย่างไร โลกใบนี้ก็ยังมีช่องว่าง ดังนั้นจะเห็นได้จากความสุขเหล่านี้ถูกจำกัดอยู่เพียงแคผู้ใช้งานที่ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น วัยเรียน วัยเด็ก และวัยทำงานเท่านั้น โอกาสที่จะขยายผลไปถึงผู้สูงอายุ ดุ้ยังจะมีขีดจำกัดด้วยวัยและประสบการณ์ที่พบเห็น เทคโนโลยีใหม่ๆ น้อยกว่าคนรุ่น ข้อมูลจากการสำรวจครอบครัวเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติปีพ.ศ.2558 พบว่าการใช้อินเทอร์เน็ตตามกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่า กลุ่มอายุ 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ร้อยละ 76.8 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 60.1 กลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 58.0 กลุ่มอายุ 35-49 ปี ร้อยละ 31.8 และในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปมีเพียง ร้อยละ 9.6 โดยกรุงเทพมหานครและในเขตเทศบาลมีการใช้มากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้เพื่อค้นหาข้อมูล รองลงมา คือ ติดตามข่าวสาร และรับ-ส่งอีเมล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องรูปแบบของสื่อดิจิทัล ที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในปัจจุบัน กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปพัฒนาเทคโนโลยีอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีในวัยผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุคือการนำเอาเนื้อหาต่าง ๆ ไปไว้ในสื่อดิจิทัลไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของ ซีดี เว็บไซต์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้เด็กและเยาวชน สนใจในเนื้อหาเหล่านั้น ซึ่งก็จะมีทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในเวลาเดียวกัน

การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของสื่อดิจิทัล ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเพียงไร ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการควบคุมสื่อ จะได้นำไปเป็นประโยชน์ในการควบคุม และจัดการให้มีสื่อที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

ข้อมูลสื่อดิจิทัลที่ใช้ทำการวิจัย เก็บข้อมูลสื่อดิจิทัลที่เป็นเว็บไซต์ แอปพลิเคชันไลน์ ยูทูป เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และทวิตเตอร์ ใช้การวัดจากปริมาณการเข้าใช้ การเข้าไปติดตามรับชม และหาข้อมูลเพื่อทำการสำรวจเก็บข้อมูล

การศึกษารูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ จึงมีประโยชน์สำหรับการศึกษาถึงรูปแบบ เนื้อหา ของสื่อดิจิทัลที่ดี ที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ การศึกษาความต้องการบริโภคสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการบริโภคสื่อดิจิทัลในรูปแบบใด เพื่อการพัฒนาด้านรูปแบบ เนื้อหาที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้สื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาของสื่อดิจิทัล ที่อยู่ในรูปแบบของสื่อต่างๆ อันประกอบด้วย ทีวีดิจิทัล เว็บไซต์ แอปพลิเคชันไลน์ ยูทูป เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ที่ได้รับความนิยมจากผู้สูงอายุ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ใช้พื้นที่เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครที่แบ่งพื้นที่การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling)

3. ขอบเขตด้านช่วงเวลา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลทั้งในสัปดาห์และคุณภาพ ในช่วงเวลา ระหว่างเดือน มกราคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2563

แนวคิด ทฤษฎี

แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media)

ความหมายของสื่อใหม่

สื่อ (Media) เป็นช่องทางการสื่อสารที่นำเสนอเนื้อหาของสารไม่ว่าจะเป็นข่าว ข้อมูลบันเทิงหรือโฆษณาไปสู่ผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยี นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสื่อที่พัฒนาให้ดีขึ้นนับจากสื่อบุคคลที่เปลี่ยนแปลงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์พัฒนาเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ คือ สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ในปัจจุบันการพัฒนาระบบเทคโนโลยีไม่หยุดนิ่ง สื่ออินเทอร์เน็ตพัฒนาขึ้นมาเพื่อการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น ดังนั้นกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยีสามารถแบ่งสื่อออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของการใช้สื่อ

เพื่อการกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ คือ สื่อแบบดั้งเดิม และสื่อใหม่ (พรจิต สมบัติพานิช, 2547)

1) สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) หมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสารได้ทางเดียวที่ผู้รับสารไม่สามารถติดต่อกลับทางตรงไปยังผู้ส่งสารได้ สามารถแบ่งย่อยได้ดังนี้ สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารเพียงอย่างเดียว หมายถึง สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารตัวหนังสือหรือเสียง หรือภาพ ไปอย่างเดียว ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อโทรเลข และสื่อวิทยุ และสื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารสองอย่าง คือ ส่งทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์

2) สื่อใหม่ (New media) หมายถึง สื่อที่เอื้อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารทำหน้าที่ส่งสารและรับสารได้พร้อมกันเป็นการสื่อสารสองทาง และสื่อยังทำหน้าที่ส่งสารได้หลายอย่างรวมกัน คือ ภาพ เสียง และข้อความไปพร้อมกัน โดยรวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิม เข้ากับความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสัมพันธ์ ทำให้สื่อสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายและมีศักยภาพเป็นสื่อแบบประสม (Multimedia) ปัจจุบันสื่อใหม่พัฒนาขึ้นหลากหลาย ที่เป็นที่รู้จักและนิยมกันมากขึ้น (Burnett & Marshall, 2003) เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ อินสตาแกรม แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในสมาร์ตโฟน

แนวคิดเรื่องผู้สูงอายุ (Elderly)

หรือบางคนเรียกว่า ผู้สูงอายุเป็นคำที่บ่งบอกถึงตัวเลขของอายุว่า มีอายุมาก โดยนิยมนับตามอายุตั้งแต่แรกเกิด (Chronological Age) หรือ ทั่วไปเรียกว่า คนแก่ หรือ คนชรา โดยพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า คนแก่ คือ มีอายุมาก หรือ อยู่ในวัยชรา และ ให้ความหมายของคำว่า ชรา คือ แก่ด้วยอายุ ขำรดทรุดโทรม นอกจากนั้น ยังมีการเรียกผู้สูงอายุว่า ราษฎรอาวุโส (Senior Citizen) ส่วน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) และองค์การสหประชาชาติ (United Nations, UN) ใช้คำใน

ภาษาอังกฤษของผู้สูงอายุว่า Older Person or Elderly Person แต่เท่าที่ผู้เขียนอ่านจากเอกสารต่างๆ ของจากทั้งองค์การอนามัยโลก และองค์การสหประชาชาติ มักใช้คำว่า Older Person มากกว่า Elderly Person องค์การสหประชาชาติ ได้ให้นิยามว่า “ผู้สูงอายุ” คือ ประชากรทั้งเพศชาย และเพศหญิงซึ่งมีอายุ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป (60+) โดยเป็นการนิยามนับตั้งแต่อายุเกิด

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร (Media exposure)

การสื่อสารนั้นจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อความอยู่รอดของมนุษย์ซึ่งได้แก่อาหารที่อยู่อาศัยเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคแม้ว่าการสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่เหล่านั้นย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมืออย่างแน่นอนมนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตนและเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมการสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของกระบวนการสังคมยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมาก และประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใดการสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้นทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและสังคมจะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อนหรือความสับสนต่าง ๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคมดังนั้นจึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ยุพดี ฐิติกุลเจริญ, 2537)

ข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ชั้นตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่งเช่นการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งเลือกเปิดวิทยุกระจาย

เสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตนอีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกันบางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่านก็จะชอบฟังวิทยุโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตนเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่าความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้วก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนาของผู้ส่งสารเสมอไปเพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจความต้องการทัศนคติ ฯลฯ ของตนเองและมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจไม่เห็นด้วยหรือเรื่องที่ขัดแย้งค้ำกับความคิดของตนเองข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้นมักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกรู้สึกดีทัศนคติค่านิยมหรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไปส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่

สบายใจขึ้นสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น ทอดด์ฮันท์และเบรนต์รูเบน (Hunt & Ruben, 1993 อ้างถึงในปรมะ สตะเวทิน, 2541)

ทฤษฎีการคาดหวังจากสื่อ(Expectancy Theory)

ทฤษฎีความคาดหวังจากสื่อเป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมของผู้รับสารพัฒนามาจากแนวทฤษฎีพฤติกรรมและแรงจูงใจ (Action/Motivation Perspective) และแนวทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจด้วยโดยเน้นในเรื่องการใช้สื่อว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมายตามหลักการที่ชูทซ์ (Schutz, 1972, อ้างถึงในยุบล เบญจรงค์กิจ, 2534) นักสังคมวิทยาได้เสนอแนวทฤษฎีเชิงโครงสร้าง (Structural Approach) ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยตั้งใจเนื่องจากก่อนที่มนุษย์จะลงมือทำสิ่งใดต้องวาดภาพไว้ในใจก่อนแล้วว่านี่คือสิ่งที่ตนต้องกระทำแนวทฤษฎีพฤติกรรมและแรงจูงใจมีพื้นฐานมีหลักอยู่ 3 ประการคือ

1. พฤติกรรมของมนุษย์นั้นเป็นอิสระสามารถที่จะเลือกแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้และมีอิสระที่จะให้ความหมายส่วนตัวกับพฤติกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นเหมือนกับคนอื่น
2. แม้ว่าจะมีแรงจูงใจบางอย่างอยู่ภายในมนุษย์แต่ควรเลือกศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่ผู้รับสารสามารถอธิบายความหมายและวัตถุประสงค์ที่แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา
3. สิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับแนวทฤษฎีนี้คืออนาคตที่ผู้รับสารสามารถมองเห็นนั่นคือผู้รับสารสามารถคาดการณ์ได้ว่าหากพฤติกรรมเช่นนี้เกิดขึ้นจะมีสิ่งใดเกิดขึ้นตามมาในอนาคตจากพื้นฐานแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมและแรงจูงใจทฤษฎีความคาดหวังจึงถูกนำมาใช้เพื่อศึกษาผู้รับสารและพฤติกรรมการสื่อสาร

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (The Uses and Gratifications Theory)

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจเป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นว่า ข่าวสารจากสื่อมวลชนมิได้มีอิทธิพลกับผู้รับสารเสมอไป ผู้รับสารต่างหากที่เป็นตัวกำหนดอิทธิพลของข่าวสารถ้าผู้รับสารไม่แสวงหาไม่เปิดรับข่าวสารหรือไม่ใช้ประโยชน์จากข่าวสาร ข่าวสารนั้นก็ไม่มีผลอะไรกับผู้รับสาร ข่าวสารนั้นจะมีอิทธิพลหรือมีผลก็ต่อเมื่อผู้รับสารเปิดรับหรือใช้ข่าวสารนั้นเพื่อสนองความพึงพอใจของตน เช่น เพื่อเป็นคนทันสมัยเพื่อความรอบรู้หรือเพื่อความบันเทิงโดยผู้รับสารมิใช่ผู้ถูกป้อนข่าวสารหรือเฉื่อยชาคอยแต่รับข่าวสาร (Passive Audience) เท่านั้น แต่เป็นผู้มีความกระตือรือร้น (Active Audience) มีบทบาทในการแสวงหา หลีกเลี่ยงหรือทำการเลือกสรรที่จะเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ ตามความพึงพอใจของตนเอง (พีระ จิระโสภณ, 2531)

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้มีรูปแบบการศึกษาวิจัย 2 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับลักษณะของกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ คือกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 200 คน ซึ่งมีการใช้สื่อในชีวิตประจำวันรวมกันได้ใช้สื่อดิจิทัลด้วย โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยติดตามผลการดำเนินการแจกแบบสอบถาม โดยใช้เวลาเก็บรวบรวมแบบสอบถามครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2563

ในการวิจัยนี้ไม่ทราบขนาดของประชากร จึงใช้สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ W.G. Cochran ดังนี้

กรณีไม่ทราบขนาดที่แน่นอนของประชากร

$$n = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

p แทน อัตราส่วนของประชากรที่ต้องการนำมาเป็นตัวอย่าง

Z แทน ค่าที่ได้จากตารางแจกแจงปกติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ต้องการ

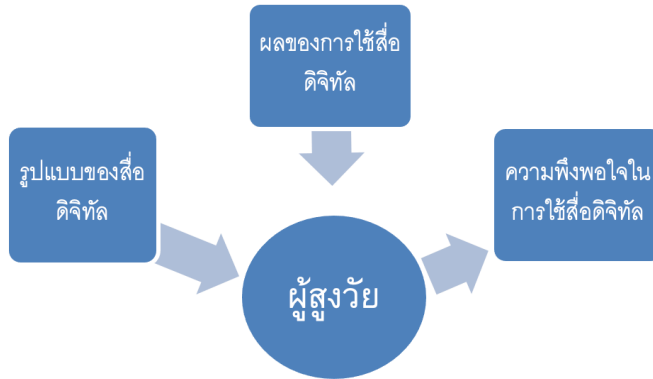
(ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่า $Z = 1.96$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ค่า $Z = 2.58$)

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยนี้จึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้นำคำถามที่ได้ออกแบบไว้ไปสนทนากลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน ที่มาจากเขตพื้นที่ชั้นนอก ชั้นในกรุงเทพมหานคร และผู้ที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ ที่มีการใช้สื่อดิจิทัลในชีวิตประจำวัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า 3 ด้าน ดังนี้

1. รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ

จากการวิจัยเชิงปริมาณที่สำรวจถึงรูปแบบของการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุนั้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้ทีวีดิจิทัล มากที่สุด มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 67 รองลงมาคือ สมาร์ทโฟน / แอปพลิเคชัน มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 Computer /Website มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และลำดับสุดท้ายคือ อื่น ๆ มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5

เมื่อได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้สนทนา ได้พบคำตอบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ คือผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่รับชมทีวีดิจิทัล รองลงมาคือ การใช้โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน

“ส่วนมากจะดูทีวี ดูข่าวอะไรไปเรื่อย” (อาอี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ก็จะดูทีวี และก็ใช้โทรศัพท์มือถือบ้าง” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ตกเย็นมาก็ดูข่าวทีวี ” (อาคม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“บางทีถ้าไม่ดูข่าว ก็จะดูละครบ้าง ประกวดร้องเพลงบ้าง ส่วนใหญ่ก็จะดูทีวี” (ใบ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้ Line มากที่สุด มีจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมา คือ Facebook มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 YouTube มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 อื่น ๆ มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 มี Twitter จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และลำดับสุดท้ายคือ Instagram มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

ในส่วนการสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม ผู้สนทนาส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์มือถือในการพูดคุย ติดต่อสื่อสาร หากจะมีการใช้แอปพลิเคชัน ก็จะใช้แอปพลิเคชัน line มากที่สุด

“ก็ใช้คุยไลน์กลุ่ม กลุ่มเพื่อนบ้าง กลุ่มครอบครัวบ้าง ” (จันทร์โกศา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ลูก ๆ เขาก็จะมีไลน์กลุ่มครอบครัว เราก็อ่านดูบ้างอะไรบ้าง แต่ไม่ค่อยได้คุยเท่าไร ” (ชาญณภัทร์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

ด้านจุดประสงค์ในการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ก การวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ข้อมูลข่าวสารทั่วไป เช่น ข่าวสารประจำวัน มีจำนวนมากที่สุด 114 คน คิดเป็นร้อยละ 57 รองลงมาคือ ใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 เพื่อความบันเทิง เช่น ดูหนัง ฟังเพลง มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และลำดับสุดท้ายคือ อื่น ๆ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2

ในส่วนการสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม ผู้สนทนาส่วนใหญ่จะใช้สื่อในการรับชมข่าว มากที่สุดเช่นเดียวกัน แต่รองลงมาผู้ร่วมสนทนา มักใช้สื่อเพื่อความบันเทิง เช่น ชมละคร ชมรายการเพลง

“บางทีถ้าไม่ดูข่าว ก็จะมีดูละครบ้าง ประกวดร้องเพลงบ้าง ส่วนใหญ่ก็จะดูทีวี” (ใบ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“เวลาข่าวซ้ำกันมาก ๆ อย่างข่าวบอส เราก็เปลี่ยนไปฟังเพลงบ้าง ดูละครบ้าง” (อารี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

ด้านการเข้าใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ก การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่ามีการเข้าใช้จากโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน มากที่สุด มีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์ มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 มาก และลำดับสุดท้ายคือ แท็บเล็ต มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15

ซึ่งในการสนทนา ผู้ร่วมสนทนาก็มีการใช้โทรศัพท์มือถือ/ สมาร์ตโฟน ในการค้นหาข้อมูลเช่นกัน

“ก็จะดูทีวี และก็ใช้โทรศัพท์มือถือบ้าง ใช้มือถือหาข้อมูลเรื่องสุขภาพบ้าง” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ใช้หาข้อมูลเกี่ยวกับอาหารการกิน เมนูแปลก ๆ” (จันทร์โกศา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณมีการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความบันเทิง พักผ่อน มากที่สุด มีจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือหาข้อมูล ความรู้ที่สนใจ มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 47 เพื่อเป็นเพื่อนคลายเหงา มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และลำดับสุดท้ายคือ อื่น ๆ มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ส่วนพบเพื่อนต่างเพศ คนรัก ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม

สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่ผู้สนทนาที่บอกว่า ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความบันเทิง เพื่อดูข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ และใช้เพื่อการพักผ่อน

“จะใช้ดูหนัง ฟังเพลงไปเรื่อย แต่ส่วนใหญ่ก็จะเปิดเพลงฟัง หรือใช้ฟังวิทยุ” (อารี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“บางที่เรอายุมากแล้วก็จะหาข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพบ้าง” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ก็จะใช้เงินเพื่อแก้เหงา เบื่อ ๆ ก็ดูอะไรไปเป็นเพื่อนเราได้ ” (อาคม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

2. ผลของการใช้สื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ

การวิจัยเชิงปริมาณนั้นผู้ตอบแบบสอบถามได้รับความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่าย และสะดวกรวดเร็วระดับปานกลาง มีมากที่สุด มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 รองลงมาคือ มากที่สุด มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 มาก มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 น้อย มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และลำดับสุดท้ายคือ น้อยที่สุด มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2

สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่ผู้สนทนาบอกว่าใช้หาข้อมูล หาข่าวที่สนใจหาความรู้ที่จะเป็นประโยชน์กับตัวเอง

“ใช้หาข่าว หาข้อมูลเกี่ยวกับอาหารการกิน เมนูแปลก ๆ” (จันทร์โกศา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

การวิจัยเชิงปริมาณนั้นผู้ตอบแบบสอบถามสามารถติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มได้ ระดับปานกลาง มีมากที่สุด มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมาคือ มาก มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 มากที่สุด มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 น้อย มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และลำดับสุดท้ายคือ น้อยที่สุด มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1

ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนาได้ตอบว่าส่วนใหญ่ได้ใช้สื่อเพื่อการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัว

“ก็ใช้คุยไลน์กลุ่ม กลุ่มเพื่อนบ้าง กลุ่มครอบครัวบ้าง ” (จันทร์โกศา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ลูก ๆ เขาก็จะมีไลน์กลุ่มครอบครัว เราก็อ่านดูบ้างอะไรบ้าง แต่ไม่ค่อยได้คุยเท่าไร ” (ชาญณภัทร์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

การวิจัยเชิงปริมาณนั้นผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาและอุปสรรคปัญหา ขาดเหง้า ขาดเวลา หรือ พบเพจซ้ำซ้อน ไม่อัปเดต มากที่สุด มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือ ขาดมีข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ไม่สามารถสืบค้นแหล่งที่มาข่าวสารได้ มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 น้อย และลำดับสุดท้ายคือ อื่น ๆ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5

สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่ผู้สนทนาบอกว่าบางทีข่าวก็น่าเบื่อมีข่าวซ้ำ ๆ บางช่องก็ลงข่าวเดิม ๆ ทุกวัน

“อย่างข่าวน้องชมพูก็ออกได้ทุกวัน ขนาดยังหาฆาตกรไม่ได้นะ” (อาคม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“เวลาข่าวซ้ำกันมาก ๆ อย่างข่าวบอส กระทั่งแดง เราก็เปลี่ยนไปฟังเพลงบ้าง ดูละครบ้าง” (อารี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“บางทีทีวี ก็มีความเห็นของผู้ดำเนินรายการมากไป” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

ส่วนกิจกรรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามทำในสื่อสังคมออนไลน์ จากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ใช้เพื่อสนทนากับเพื่อน / แชน มีมากที่สุด มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ ติดตามข่าวสารของบุคคลที่มีชื่อเสียง มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36 หาข้อมูลความรู้/แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34 ติดตามข่าวสารของสินค้า / ผลิตภัณฑ์ มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และลำดับสุดท้ายคือ เล่นเกมและอื่น ๆ มีจำนวน 7 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.5

ในการสนทนากลุ่มก็พบว่าผู้สนทนาได้ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ก ผ่านโทรศัพท์มือถือ/ สมาร์ทโฟนส่วนใหญ่ ในการสนทนากับเพื่อน ครอบครัวเช่นกัน

“ก็ใช้คุยไลน์กลุ่ม กลุ่มเพื่อนบ้าง กลุ่มครอบครัวบ้าง” (จันทร์โกศา, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ก็ใช้โทรศัพท์คุยกับเพื่อน ๆ ดูข่าว ดูละครไป แต่ส่วนใหญ่ละครจะดูจากทีวีมากกว่า” (ใบ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

การวิจัยเชิงปริมาณท่านต้องการให้สื่อดิจิทัลตอบสนองท่านในสิ่งใดอีกบ้าง ระบุ..... ผู้ตอบแบบสอบถามตอบดังนี้

หาข้อมูลที่ถูกต้อง, ไม่โฆษณาขายปลุกเซ็กซ์, หาความรู้, เพิ่มข้อมูลข่าวสาร, โทรหาญาติ, ดูข่าว, เพื่อความทันสมัย, ติดต่อเพื่อน, หาข้อเท็จจริง, เพื่อความเป็นส่วนตัว, เพื่อการใช้งานที่ง่ายขึ้น, อยากให้สอนใช้สื่อออนไลน์ และอยากให้มีแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ

ในการสนทนา ผู้ร่วมสนทนาได้ให้ข้อมูลว่าอยากให้มีข่าว หรือเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ลดการขายของ เช่นยาปลุกเซ็กซ์ต่าง ๆ รายการข่าวก็ไม่ควรมีความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการมากไป

“อยากให้มีข่าว หรือเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์มากขึ้น” (อาคม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“บางที ทีวี มีความเห็นของผู้ดำเนินรายการมากไป” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“อยากให้ลดการขายของ เช่นยาปลุกเซ็กซ์ต่าง ๆ ให้มันน้อยลงหน่อย” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

3. ความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลของต่อผู้สูงอายุ

ในด้านความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลนั้น ผลการวิจัยเชิงปริมาณความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัล ระดับมาก มีมากที่สุด มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ

40.5 รองลงมาคือ ปานกลาง มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 มากที่สุด มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15 น้อย มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และลำดับสุดท้ายคือ น้อยที่สุด มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ในการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนาได้ให้ข้อมูลว่ามีความพึงพอใจในสื่อดิจิทัลในปัจจุบัน

การวิจัยเชิงปริมาณ ระดับของสื่อโทรทัศน์ที่มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ในระดับมาก มีมากที่สุด มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาคือ ปานกลาง มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มากที่สุด มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24 น้อย มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และลำดับสุดท้ายคือ น้อยที่สุด มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4

ด้านสื่อโทรศัพท์มือถือพบว่าระดับของสื่อโทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟนที่ส่งผลกระทบต่อระดับปานกลาง มีมากที่สุด มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมาคือ มาก มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 26 น้อย มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18 มากที่สุด มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และลำดับสุดท้ายคือ น้อยที่สุด มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5

และสุดท้ายระดับของสื่ออินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ที่ส่งผลกระทบต่อระดับน้อย มีมากที่สุด มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือ ปานกลาง มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 มาก มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20 มากที่สุด มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และลำดับสุดท้ายคือ น้อยที่สุด มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

สอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนาได้ให้ข้อมูลว่า ชมโทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมาคือใช้โทรศัพท์มือถือ และผู้สูงอายุที่ร่วมสนทนากลุ่มก็มีการใช้คอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ต ในระดับน้อยเช่นกัน

“ก็จะดูทีวี และก็ใช้โทรศัพท์มือถือบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะดูทีวี” (ประเทือง, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ส่วนมากจะดูทีวี ดูข่าวอะไรไปเรื่อย” (อารี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“ตกเย็นมาก็ดูข่าวทีวี ” (อาคม, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

“บางทีถ้าไม่ดูข่าว ก็จะดูละครบ้าง ประกวดร้องเพลงบ้าง ส่วนใหญ่ก็จะดูทีวี” (ใบ, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 26 เมษายน 2563)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ” เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ผลของการใช้สื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ และความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการใช้ทีวีดิจิทัล และแอปพลิเคชันไลน์ มากที่สุด รองลงมาคือเฟซบุ๊ก และยูทูป ตามลำดับ ดังงานวิจัยของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น (2560) ที่พบว่าสื่อที่เป็นที่นิยมสำหรับผู้สูงอายุได้แก่ แอปพลิเคชันไลน์ (Line) เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถส่งข้อความได้ฟรีตลอด 24 ชั่วโมงจากทั่วทุกมุมโลก และยังสามารถส่งข้อมูลได้ในทั้งรูปแบบภาพและเสียงรวมถึงการวิดีโอคอลหรือคุยแบบเห็นหน้าได้

ผู้ตอบแบบสอบถามใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ก เพื่อดูข้อมูลข่าวสารทั่วไป เช่น ข่าวสารประจำวัน มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และเพื่อความบันเทิง เช่น ดูหนัง ฟังเพลง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ ของ จารุวรรณ นิธิไพบูลย์, สันทัต ทองรินทร์

และวิทยากร ท่อแก้ว (2559) ในประเด็นการเปิดรับความต้องการและการใช้ประโยชน์รายการโทรทัศน์เพื่อผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากการชมรายการโทรทัศน์ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร 2) เพื่อสร้างความเบิกบานใจ ความสุข และคลายเหงา และ 3) เพื่อนำเนื้อหาไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

ด้านการค้นหาข้อมูลจากสื่อดิจิทัล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการสืบหาข้อมูลจาก Google มากที่สุด รองลงมาคือ Facebook, Facebook Fanpage และ Pantip สอดคล้องกับงานวิจัยสาขาการตลาด วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (2561) ที่พบว่าผู้สูงอายุวัย 55-70 ปี ใช้การค้นหาข้อมูลผ่าน Google ถึง 93%

กิจกรรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการในสื่อสังคมออนไลน์ คือสนทนากับเพื่อน/ แชนท์ มากที่สุด รองลงมาคือ ติดตามข่าวสารของบุคคลที่มีชื่อเสียง หาข้อมูลความรู้/ แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ซึ่งพนม คลีณา (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อ และนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทยโดยสำรวจความต้องการข่าวสาร นิสัยการเปิดรับสื่อ และลักษณะการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามและทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างผู้สูงอายุที่มี อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 406 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครราชสีมาพบว่า ความต้องการข่าวสารด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ด้านกฎหมายการเงิน ข้อมูลประกันชีวิต ทรัพย์สิน บ้านพักที่อยู่อาศัย เหตุการณ์และความเคลื่อนไหวในต่างประเทศของผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ผู้สูงอายุนิสัยการเปิดรับสื่อในภาพรวม คือ เปิดรับสื่อเป็นประจำมากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ บุคคลใกล้ชิด และโทรศัพท์มือถือ ผู้สูงอายุมักจะชมโทรทัศน์มากที่สุด โดยชมรายการข่าวเป็นประจำ ในช่วงเวลา 17.01-21.00 น. ใช้เวลาในการชม คือ 1-3 ชั่วโมง/ครั้ง

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มจะใช้สื่อดิจิทัลมากที่สุดคือ ทีวีดิจิทัล โดยเนื้อหาที่รับชมมากที่สุดคือข่าว สาร และความบันเทิง นอกจากนี้ยังใช้แอปพลิเคชันไลน์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเพื่อน ครอบครัว มากที่สุดเมื่อเทียบกับแอปพลิเคชันอื่น ๆ

ผลของการใช้สื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานจากสื่อดิจิทัล และมีการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อความบันเทิง พักผ่อน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือ หาข้อมูล ความรู้ที่สนใจ คิดเป็นร้อยละ 47 เพื่อเป็นเพื่อน คลายเหงา คิดเป็นร้อยละ 27.5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และศุทธิดา ชนวนวัน (2558) ที่กล่าวว่า ส่วนใหญ่เป็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิง การติดตามข่าวสารและการสนทนา

ผู้ตอบแบบสอบถามยังได้รับความรู้ ข้อมูลต่างๆ จากสื่อดิจิทัลได้ง่าย สะดวกรวดเร็วในระดับปานกลาง การศึกษาพบว่าข้อมูลที่ได้ มีประโยชน์ มีความทันสมัยในระดับมาก มีมากที่สุด ผู้สูงอายุใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเป็นกิจกรรมยามว่างในระดับมาก มีมากที่สุด

ผู้สูงอายุ ยังใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มของตนได้ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร” ของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น (2560) เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ปัญหาด้านการเรียนรู้ ข้อจำกัดของสื่อโซเชียลมีเดีย และความสำคัญของสื่อโซเชียลมีเดียที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ และผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารกับลูกหลาน ผู้สูงอายุได้รู้จักเพื่อนใหม่ ๆ และสานต่อความสัมพันธ์ จากการใช้สื่อดิจิทัล

ซึ่งนายแพทย์นันท์ศักดิ์ ธรรมานวัตร ได้ระบุในบทความเรื่อง “สังคมผู้

สูงวัยสื่ออาจไม่ใช่เพื่อน อย่าให้ทีวีดูแลคนแก่” ว่าสื่อมีผลทั้งทางบวกและลบต่อผู้สูงอายุ ซึ่งระบุว่าผลกระทบทางลบจากสื่อวิทยุคือ หากมีรายการที่มีการปลุกเร้าอารมณ์ทางการเมืองซ้ำ ๆ ด้วยอารมณ์ที่รุนแรง เมื่อผู้สูงอายุเปิดฟังแล้วติดตามเป็นเวลานาน จะเกิดความเครียดสะสมขึ้นอย่างไม่รู้ตัวท้ายที่สุดก็จะทำให้ความดันขึ้นกระทบกระเทือนการทำงานของหัวใจและทำให้ล้มป่วยถึงขั้นโคมาได้ นอกจากนี้ยังควรระวังผลกระทบของการโฆษณาชวนเชื่อ เช่น การขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและยาที่อวดอ้างสรรพคุณเกินจริง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อได้ ยิ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีภูมิคุ้มกันด้านสื่อแล้วมีโอกาสจะถูกหลอกหลวงได้ง่ายยิ่งขึ้น

งานวิจัยของจากรวรรณ นิธิไพบูลย์, สันทัด ทองรินทร์, และวิทยากร ท่อแก้ว (2559) พบว่า

ผู้ชมที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปีมีความต้องการลักษณะรายการโทรทัศน์ที่เชิดชูผู้สูงอายุที่เป็นคนดีของสังคม ผู้ชมที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการลักษณะรายการโทรทัศน์ที่เผยแพร่ความรู้ความสามารถของผู้สูงอายุ

ผู้สังคม ผู้ชมที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปีมีความต้องการเนื้อหาด้านสุขภาพ ธรรมะ/ศาสนา และเศรษฐกิจ ผู้ชมที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการเนื้อหาด้านสุขภาพ สวัสดิการต่าง ๆ และธรรมะ/ศาสนา

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรรณารถ ดวงอุดม (2555) เรื่อง การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่ ที่พบว่าวิทยุชุมชนและรายการโทรทัศน์

ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุคือ เนื้อหาที่สะท้อนภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้สูงอายุ เน้นความรักความผูกพันระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว ความเอื้ออาทร แนวคิดแบบพอเพียง การดูแลสุขภาพ การเสนอความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิของผู้สูงอายุใช้ในการติดต่อประสานงานแจ้งข่าวสาร มีรายการช่วยเหลือผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งศักยภาพของผู้สูงอายุ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มให้ข้อมูลว่า ได้รับความรู้จากสื่อดิจิทัล สื่อมีความสะดวกรวดเร็วของการให้ข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ข่าว ความบันเทิง ข้อมูลด้านสุขภาพ อาหาร การกิน เป็นต้น

ความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัลของต่อผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในการใช้สื่อดิจิทัล ระดับมาก มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.5

การวิจัยพบว่า ระดับของสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุมีระดับมาก สื่อโทรทัศน์ มีผลกระทบในระดับปานกลาง และสื่ออินเทอร์เน็ต มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุในระดับน้อยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกวิพงษ์ เลิศวัชรรา และกาญจนศักดิ์ จารุปาณ (2555) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีความกังวลว่า จะทำควมเสียหายเนื่องจากคอมพิวเตอร์มีราคาค่อนข้างสูง ถึงแม้ว่าจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้เทคโนโลยีเป็นอย่างมากก็ตาม กันตพล บันทัดทอง (2557) วิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีอายุ 66 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจในการใช้บริการ เครือข่ายสังคมออนไลน์น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 66 ปีขึ้นไป อาจมีปัญหาเรื่องสุขภาพมากกว่ากลุ่มอื่น เช่น ปัญหาสายตา ปัญญาการใช้นิ้วหรือมือ จึงไม่สามารถใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ จึงมีความพึงพอใจต่ำกว่าผู้สูงอายุกลุ่มอื่น แต่โดยสรุปแล้วผู้สูงอายุใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก และผู้สูงอายุใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับแรงจูงใจมาก งานวิจัยของ รวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) เรื่องพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน พบว่า สื่อดิจิทัลมีแนวโน้ม

เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอ้างอิงบทความเรื่อง “ส่องพฤติกรรมกระแสโซเชียลของคนไทย” ระบุว่าดิจิทัลมีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องขณะที่สื่อทีวียังคงได้รับความนิยมอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้ในบทความยังระบุว่าสื่อวิทยุจะให้ได้ผลดีกับผู้บริโภคที่อยู่พื้นที่ต่างจังหวัดและเป็นผู้ใหญ่ ส่วนหนังสือพิมพ์จะจับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นหลัก กลุ่มผู้สูงวัยนั้นก็มีความต้องการในการใช้สื่อที่หลากหลายและแตกต่างกันไม่แพ้วัยเด็กและเยาวชน

ในการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนาได้ให้ข้อมูลว่ามีความพึงพอใจในสื่อดิจิทัลในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่จะรับชมทีวีดิจิทัล มากกว่าสื่อดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มอย่างง่ายของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงวัย ซึ่งตัวอย่างบางคน มีลักษณะการใช้สื่อที่มาก น้อย ต่างกัน จึงควรคัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ที่มีการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกลุ่มตัวอย่างจะได้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม ดังนั้น ข้อมูลบางส่วนอาจไม่ละเอียด ลึกซึ้ง หรือได้ข้อมูลตามที่คุณวิจัยต้องการ จึงควรใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ถึงสภาพการใช้สื่อดิจิทัลของผู้สูงวัยต่อไป

2. สื่อดิจิทัลที่ผู้สูงวัยใช้มากที่สุดคือสื่อโทรทัศน์ดิจิทัล และแอปพลิเคชันไลน์ เนื่องจากเข้าถึง และใช้งานได้ง่าย จึงควรพัฒนา ปรับปรุง สื่อดิจิทัลอื่น เพื่อให้ผู้สูงวัยได้ใช้งานได้ง่ายเช่นกัน

3. เนื่องจากผู้สูงวัยมีความต้องการเนื้อหาด้านข่าว และสุขภาพ ควรมีการศึกษาด้านเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงวัย โดยหลีกเลี่ยงข้อมูลข่าวปลอม โฆษณาในสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงวัย

บรรณานุกรม

- กวีพงษ์ เลิศวัชรา, และกาญจนาจันศักดิ์ จารุปาน. (2555). *การศึกษาปัญหาการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สูงอายุ* (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุศล สุนทรธาดา. (2559). *สູງวัยกับไฮเทคโนโลยี*, สืบค้น 25 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/component/content/article/91-vol33-no6/135-vol33-no6-issue01>
- ขวัญชนก กมลศุภจินดา. (2557). *พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการแสดงตัวตนของเจนเนอเรชัน: กรณีศึกษาความแตกต่างระหว่างเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์สและเจนเนอเรชันวาย*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. <http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/1484/1/kwanchanok.kamo.pdf>
- จากรุวรรณ นิธิไพฑูรย์, สันทัต ทองรินทร์, และวิฑิตา ท่อแก้ว. (2559). การพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(2), 21-39.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). *การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- พนม คลี่ฉายา. (2555). *ความต้องการข่าวสารการใช้สื่อและนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า, และมินตรา สดชื่น. (2560). *รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รวีวรรณ ทรัพย์อินทร์, และญาศิณี เคารพธรรม. (2560). *สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย*. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 11(2), 367-387

- วรนาถ ดวงอุดม. (2554). *การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่*. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ. กลุ่มสารสนเทศเชิงพื้นที่. (2559, 6 กันยายน). *สูงวัย ใจตรง*. สืบค้น 26 ธันวาคม, จาก http://ebook.nic.go.th/smart_aged/smart_aged.pdf
- สังคมผู้สูงอายุ สื่ออาจไม่ใช่เพื่อน อย่าให้ทีวีดูแลคนแก่. (2555, 2 กันยายน). *โพสต์ทูเดย์*. <http://www.opm.go.th/opmportal/multimedia/pimjaing/File/september/2/13.pdf>
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (ม.ป.ป.). *พัฒนาการสื่อใหม่ (New Media): อิทธิพลทางจิตวิทยาต่อรูปแบบการสื่อสารของมนุษยชาติและผลกระทบต่อจริยธรรมสื่อ* (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.elfms.ssru.ac.th/surasit_vifile.php/1/New_Media_Evolution_Surasit.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557*, สืบค้น 25 พฤษภาคม 2560, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/elderlyworkFullReport57-1.pdf>
- Burnett, R., & Marshall, P. D. (2003). *Web Theory*. Routledge.
- Jafrey, I. (2019). *Americans 60 and older are spending more time in front of their screens than a decade ago*. Forbes Technology Council.
- Wallace, B. (2013). *The effect of media and technology on young children in the U.S.* [Infographic]. Retrieved May 25, 2017, from <https://www.socialmediatoday.com/content/effects-media-and-technology-young-children-us-infographic>